

Д-р Василь Сірський

**УПА Й ДИВІЗІЯ
“ГАЛИЧИНА”;
ФАКТИ Й ФАНТАЗІЯ**

TULA-online.org

Д-р Василь Сірський

**УПА Й ДИВІЗІЯ
“ГАЛІЦЬКА”;
ФАКТИ Й ФАНТАЗІЯ**

Накладом автора,
Канада,
2000 р.

ЗМІСТ

1. УПА й Дивізія “Галичина“ 3
2. Микола Лебідь “Наказ“ 18
3. Василь Кук “Відкритий лист“ 20
4. Володимир Стахів “Лист до Фюрера“ 32
5. Більшовицька агентура в боротьбі з УПА 34
6. Акт проголошення Української Держави 37

*“Вони знали, дуже добре знали,
що їхня доля - з острова Пляшової“*

Улас Самчук:
“Чого не гоїть огонь“

УПА Й ДИВІЗІЯ “ГАЛИЧИНА”; ФАКТИ Й ФАНТАЗІЯ

І. Дивізія “Галичина”.

Майбутнім нашим поколінням і дослідникам жорстоких подій на наших землях у часі Другої світової війни не легко буде зрозуміти, чому аж 80.000 української молоді зголосились у ряди Дивізії “Галичина”. Як можна було тоді зважитися на співпрацю з гітлерівською Німеччиною, коли від її бомб горіли вже стріхи волинських сіл, коли тисячі наших братів гинуло в гестапівських катівнях і коли мільйони нашої молоді депортовано на невідомі роботи до німецького Райху?

Дехто з наших наївних дослідників запитує, чому ми вибрали собі за союзника якраз гітлерівську Німеччину замість червоного “визволителя” Галичини з 1939 року. Відповідь буде дуже проста: червоні визволителі називали нас у день “єдинокровними” братами, обіцяли рай на землі, а ніччю приїздив під вашу хату “чорний ворон”, забрав вас до катівень, і там пострілом нагана в потилицю кінчав ваше життя. За день-два, ваше подірване кулями тіло закопували в якомусь парку, садили на могилах квіти й за вами заростав слід. Ваше мертве тіло перемінювалось у “квітучу Україну”.

Німці поводитись в Україні гуманніше, тобто з такою ж самою брутальністю як наші "єдинокровні брати", але того не маскувати. Німці вважали нас за худобу, за будь-яку провину розстрілювали наших братів таки перед нашими очима й не маскували мученичих могиł квігучими парками.

Весною 1943 року, після сталінградської катастрофи, ніхто з нас не вірив у німецьку перемогу. Зникли тоді й останні сліди прони́мецької орієнтації. І вже в перших тижнях Другої світової війни німці відкрили нам своє справжнє обличчя: Арештування членів уряду Я. Стецька у Львові, розстріли політичних в'язнів і закладників у Соколівці, Станиславові, у Луцьку та жорстоке трактування полонених українців, бійців Червоної армії, могли збудити в нас ненависть і погорду, а не якісь прони́мецькі симпатії!

У такій незавидній ситуації, поміж червоним молотом і брунатним ковадлом, нам тільки довелося вибирати менше зло: гинути від американських бомб на невільних роботах у Райху, жлати на кровожадного "визволителя" зі Сходу, або хоронитись у рядах Дивізії "Галичина". Ми вибрали Дивізію. Чималу роль зіграв тут патріотичний момент: колишні ветерани Українських Армій зуміли переконати галицьку молодь, що Дивізія, так як колись формації Українських Січових Стрільців, у сприятливий момент, зможе стати ядром Української Армії. Кажуть, що й такої думки був наш великий Митрополит Андрей Шептицький.

Але найбільшим поштовхом до творення Дивізії був таки наш страх перед більшовицьким, другим "визволенням" Галичини. Тоді ще свіжо стояли в нашій пам'яті більшовицькі звірства у львівських Бригідках, Винниці, Золочеві, Бродах. Тисячі-тисячі по-звірськи за-

катованих наших братів і сестер! І цей страх перед Червоною армією, перед "другим визволенням" показав нам свої жорстокі зуби: тоді, тільки в моїй містечку загинуло від більшовицьких куль кілька сотень молоді, а поміж ними мій старший брат, інвалід Михайло.

А може ще її хтось і питає: "А чому ви тоді не пішли в ряди УПА?" У місті Броди проживав у той час д-р. Ю. Вассіян, у котрого я брав лекції німецької мови. В одній нашій розмові, коли я сказав йому що піду в ліс, він запитав мене: "А чи ви знаєте, що кожна війну виграє швидкість? УПА може мати швидкого коня, або молоду дівчину зі сильними ногами. А у ворога є літаки, танки, телефони".

Та її нас інформували колишні вояки, що в лісі регулярної армії створити не можна. Особливо тоді, коли всю зброю та амуніцію приходиться здобувати від ворога. А його не завжди можна несподівано зашкочити! Шо воно було так, показав величній бій двох-трьох тисяч упівців із відділами Червоної армії в трикутнику Тур'є - Переволочно - Соколівка. Цілих дві доби билися по-геройськи воїни УПА, а потім забракло їм амуніції. В додаток, більшовики ввели у бій артилерію та гранатомети, що довело до масакри...

Літом 1970 року я відвідав братську могилу сотень бійців УПА, полеглих у згаданому бою, що покояться коло пам'ятника о. Володимира Кальби на соколівському цвинтарі. Дві сотні знайомих мені очей дивилися на мене з того світу. Останній раз бачив я їх ще живими, в день празника св. Петра й Павла, перебуваючи як вояк Дивізії на короткій відпустці. Саме в цей день 1944 року соколівську молодь мобілізували в ліс. Зазначую: мобілізували представники ОУН р.

Треба завжди пам'ятати, що бійцям УПА довелося воювати в

атмосфері “спільної відповідальності”: За одного вбитого німця, гестапівці нищили ціле село; за одного вбитого москаля енкаведисти депортували ціле наше село. В таких обставинах, партизанська війна на двох фронтах видавалася нам божевіллям. І саме тому, ми вибрали Дивізію. В Дивізії зберегло своє життя двадцять тисяч молодих людей: із 80-тисячної УПА на Захід пробилися тільки кілька сотень героїських упівців.

І потреба згадати ставлення ОУН р. до вербування молоді в ряди Дивізії. Воно не було послідовним, чи однаковим. Для прикладу, в місті Броди, підчас проголошення творення дивізії “Галичина”, тільки одинюкній о. Сірко не боявся пригадати присутнім прс німецькі звірства. Добровольці Брідщини були в більшості членами ОУНБ. А коли Дивізія опинилася вже на фронті, то в селі Ясенов зголосились у її ряди майже дві сотні активної молоді Брідщини. В тім же Ясенові два підстаршини Штабної Сотні 29 полку Євген Смик і Красій (за моїм посередництвом) вишколювали добровольців УПА.

Завдяки існуванню Дивізії змогли виїхати на Захід тисячі активу Галичини й Наддніпрянщини. В Дивізії врятували своє життя деяк підстаршини й старшини “Нахтігалю”, й Червоної армії, що попали в німецькі руки.

А найважливіше, після брідської катастрофи Дивізія дала рядам УПА майже три тисячі найкраще вишколених старшин, підстаршин і бійців. І тому нам, дивізійникам, дуже дивно, а навіть і прикро що деякі діячі домагаються сьогодні прав тільки для Упівців, а прс Дивізійників, чомусь, не згадують. Тут побратимством зброї навіть і не пахне!

Кількох критиків творення Дивізії наголошують загрози́вість “пронацистського тавра”, про що, чи не вперше писав проф. В. Дмитришин: “Це не була дорога до перемоги чи творення української армії, чи не залежності України”. Скорше це була дорога до катастрофи, великих терпінь, втрати багатьох людей, і переловсім, набуття пронацистського тавра, що не скоро шезне з українського лиця” (Моя стаття: Творці Дивізії “Галичина” під обстрілом В. Дмитришина”, Новий Шлях, 6-13 серпня, 1994 р.).

Цікаво згадати, що головний творець УПА Микола Лебедь, також не жалів прикрих слів на конто Дивізії. Але при кінці Другої світової війни його вже не було в рядах УПА, але вся його увага була звернена на Дивізію, і в ім'я УГВР-и, про що розповідав мені пок. сотник Б. Підгайний, він видав дивізії дуже цікавий “НАКАЗ”, котрий поміщуємо при кінці нашої статті.

Не пожалів гіркого слова для дивізіїників останній командир УПА, пан Василь Кук. У своїй статті “Ми здобули моральну перемогу” він писав: “Коли ж німці почали створювати дивізію СС “Галичина” 1943 року, тоді в Україні лютував фашистський терор, вже воювала з окупантами УПА і про ніяке співробітництво з німцями не могло бути й мови. А тому створення цієї дивізії було злочином проти українського народу, провід ОУН однозначно засудив цю акцію і закликав всіх саботувати її” (“Ми здобували моральну перемогу”, Молодь України, 4 серпня 1992 р.).

Пан В. Кук мусів так строго засуджувати “співпрацю з німцями”, щоб, мабуть, виправдати своє покаяння перед московським КГБ із 1960 року: “Відкритий лист В. Кука до Ярослава Стецька, Миколи Лебеда, Степана Ленкавського, Дарії Ребет, Івана Гриньоха

та до всіх українців, що живуть за кордоном". "Покаяніє" пана Кука знайде читач при кінці нашої статті.

І ще потрібно згадати статтю пана Ярослава Тинченка, що появилася у "Київських Відомостях" від 27 липня, 1999 р. Він писав: "Вступаючи до німецької армії, вони не мали наміру завоювати чужі землі, звільнити "неньку Україну" чи карати "москалів". Завдання галичан було значно скромнішим: захистити свою батьківщину, Західну Україну, від тих, кого вони вважали своїми окупантами. Зокрема і від нас, східних українців, які й досі свято вірять, що ми йшли їх визволити". Хіба пригадаю панові Тинченкові як виглядало це визволення на нашому полвір'ї: "Визволителі" два рази спалили нашу хату, вбили мого старшого брата Михайла, й забрали моїй матері останню корову. Хіба так поведуться "визволителі" пане Тинченку?

І ще треба згадати статтю, поміщену в "Гомоні України" від 13 вересня 1979 року, в котрій політичним болотом обкидано проф. В. Кубійовича. Там заявлено: "Підчас німецької окупації український націоналізм вів боротьбу проти таких вислужників гітлерівським окупантам, як Кубійович і Ко. в Галичині, Штепа в Києві". Яка це була несправедлива оцінка проф. В. Кубійовича, коли згадаємо його наукові праці!

II. УКРАЇНЬСЬКА ПОВСТАНЬСЬКА АРМІЯ.

Коли ж вона "народилася"? Артем Зубенко згадує: "Тарас Бульба Боровець дістався у глибину советської території, а в день вибуху ворожих дій, згідно наказу уряду УНР, очолив зорганізовану

ним Українську Повстанську Армію, початком якої, отже, офіційно треба вважати 22-ге червня 1941 року” (Літопис Волині. Рік 6, 1962. ч. 6).

Розуміється що це було не під смак Революційній ОУН і її провідники опублікувати відозву, в якій засуджено діяльність УПА: “Ми ставимося до партизанки вороже і її рішуче побороємо. Партизани - це агенти Сталіна і Сікорського, а з тими нам не по дорозі. Не партизанка сотень, чи навіть тисяч, а національно-визвольна реакція мільйонів українських мас - наш шлях.

Червень, 1942. Слава Україні! Героям Слава!

Організація Українських Націоналістів”.

Сьогоднішнього читача цікавитимуть ключі, котрими ОУНР мобілізувала “добровільно-примусово” нашу в більшості селянську молодь у ряди своєї УПА. Яку ж найважливішу мету визначували тоді творці УПА? На це питання відповідає Микола Лебедь: “УПА не ставила собі за мету власними силами розбити Німеччину, як також не допустити на українські землі поворотного походу большевизму... УПА бачила й бачить можливості національного зриву і відбудови Української самостійної соборної держави шойно після розвалу всякого загарбницького імперіалізму і такої розвал зв'язу з наростанням національних революцій усіх народів Європи й Азії”.

(М. Лебедь. УПА. Вид. Пресового Бюро УГВР, ст. 93-94).

Не таку лінію боротьби визначає Р. Рахманний. Він у статті “Ставка на власні сили підчас війни і державницька слава УПА” писав: “УПА мала завдання охоронити революційну Конституцію України (себто основний закон УГВР з липня 1944 року) та її населення перед окупантами української території... УПА - збірно...

та індивідуально... намірялася революційними методами поборювати окупантів і водночас із мас мирного люду - насадків дулібів - створити свідому своїх прагнень і цілей українську націю" (Літературна Україна, 7. 5. 1992).

Осип Дяків-Горновий також обстоює орієнтацію на власні сили. Він писав: "Для нас, українців, нація є вихідною всіх цінностей і кінцевою всіх змагань. Ми висуваємо національні ключі, бо основно переконались на шкурі власного народу, що всі інші ключі "клясові, веселв'янські, інтернаціональні" і т.н. є тільки на те, щоб обманювати народи і їх опісля закріпошувати" (Ідея і чин. Нью-Йорк, 1963, стор. 76).

Яку ж бойову збройну силу зуміли змобілізувати до боротьби з окупантом ці ключі? На це питання є кілька відповідей. Мирослав Прокоп, визначний член УГВР, твердить: "У час найбільшої активності на переломі 1943-1944 років, УПА, разом з організованими кадрами ОУН, не перевишала 40 тисяч людей. Твердження деяких авторів про стотисячну армію є фантазією" (УПА з перспективи 40-річчя. Свобода, 22 жовтня 1992). Василь Кук (наслідник ген. Чупринки) вважає, що "в липні 1940-вих років УПА начислювала до 200.000 воїнів та їх число швидко зростало" (У Пармі відзначили 50-ліття УПА, Свобода, 22 жовтня 1992).

З яким відхиленням коливаються цифри відносно боротьби УПА погляньмо на статистику Л. Шанковського та Юрія Коваля. Юрій Коваль писав: "У липні 1946 року ЦК КПБУ прийняв пропозицію МВС УРСР про доведення кількості бійців у винищувальних батальйонах до 35 тисяч (Волинська область - 4 тисячі, Львівська - 6 тисяч, Дрогобицька - 5 тисяч, Рівенська - 4 тисячі, Тернопільська

- 7 тисяч. Чернівецька - 2 тисячі (Літературна Україна, 1 жовтня 1992). У проф. Л. Шанковського ці цифри зростають майже у двадцять разів: "До великої блокади большевики зосередили великі сили: за підрахунками підпілля - 595.000" (Історія українського війська. 2-е доп. вид. 1953. ст. 762).

Такі дивовижні цифри знаходимо при визначенні людських втрат УПА. Р. Рахманний писав: "Втрати УПА можна порівняти із загибеллю однієї армійської дивізії" (Літературна Україна. 18. 6. 1962). Полк. Іван Білас у статті "Протистояння: до 50-річчя УПА" пише: "16 січня 1946 року нарком внутрішніх справ В. Рясний, призначений заступником союзного наркома, передав справу своєму наступникові Т. Строкачу. В акті передачі зазначалося: "... за час від лютого 1944 року до першого січня 1946 року ... вбито 103.313 бандитів ... арештовано членів ОУН - 8.370, арештовано активних повстанців 15.959 ... з'явилось з повинною 50.038 бандитів" (Літературна Україна. 29. 10. 1992). Розуміється, що ці кагебістські цифри також не завжди вірні: кагебісти всякі операції проти УПА використовували для грабунку, убиваючи при тому тисячі невинних людей, а щоб замести за собою бандитські сліди, убитих зачисляли до упівців. Віктор Коваль у статті "Під червоночорними прапорами" також подає статистику втрат УПА: "Протягом 1944-1946 рр. радянські органи зафіксували 56.6 тисячі убитих та 108.5 тисячі полонених вояків УПА. Ще 48.3 тисячі бандерівців ... здалися" (Вітчизна, ч. 9, 1992, стор. 79). Ще спитаймо себе: скільки наших сіл вивезено за співпрацю з УПА?

Які ж були в той час втрати більшовицьких каральників? Ю. Шаповал у статті "Сказати всю правду: до 50-річчя УПА" писав:

“... 1946 року в Куликівському районі Львівської області ті, кого кваліфікували як “бандитів”, роззброїли 6 винищувальних батальйонів” (Літературна Україна, 1 жовтня 1992). В цій же Літературній Україні Ю. Шаповал опублікував також записку військового прокурора військ МВС Українського округу Сошарського до М.С. Хрущова, в котрій вичисляє диявольські методи кагебістів у боротьбі з УПА. Якими жорстокими мусіли бути ці кагебістські “зделки”, коли на них зареагувала совість високого старшини КГБ!

Погляньмо тепер на польсько-український фронт, на якому ми втратили, може й назавжди, Лемківщину. Запитаймо себе про можливість замирення на цьому непотрібному для обидвох народів фронтів. Де впав перший постріл? Може й велика частина вини лежить на нашому боці? В містечку Соколівка Львівської області вже на початку липня 1941 р. боївка ОУНр. розстріляла 2-мох молодих поляків. Чи подібні випадки не траплялись тоді і по інших наших селах і містах? О. Шуляк - Штуль Жданович у книжці “В ім'я правди” що появилась у 1948 р. писав: “ ... польська меншість в Україні була готова бути в своїй спеціально сільській масі льояльною... Не бракувало з польського боку ані провокацій, ані злочинів. Але на це треба було відповісти судом і карою винних. Але те, що на тому відтинку діялось 1943 року, не дасться вкласти в жодні рамки... Скажемо тільки, що вся рубанівська (М. Лебедь?) акція на цьому відтинку поставила польську меншість проти нас ... впхнувши поляків в обійми німців і більшовиків” (стор. 34-35).

Зовсім не те про ці події писав Микола Лебедь: “Влітку 1943 р. Волинь майже всеціло лишається під володінням УПА. Поляки, що одержали наказ опустити терен, здебільшого той наказ виконали”

(УПА. ст. 39).

В місяці травні 1943 р. в місті Броди ми бачили на власні очі польських біженців із Волині. Скільки ненависти було в їхніх очах - вистарчить їй на два-три століття.

Про одну з головних причин, чому не вдалося запобігти польсько-українській різанині, свідчить стаття Бориса Левицького "Наклепи на командира УПА Шухевича?", що появилася у Детройті, в "Українських вістях" від 15 травня 1983. Б. Левицький писав: "В часі війни я два рази зустрічався з Романом Шухевичем. У першій розмові йшлося про справу польсько-українського замирення. За його згодою я поїхав до Варшави, щоб подати відповідну заяву командира УПА і розпочати безпосередні розмови між АК й УПА. Другий раз приїхав Шухевич засмучений і дослівно сказав: "Я не паную над ситуацією в УПА; отамани проти замирення; їдьте до Варшави, щоб все відкликати". Це було в половині 1943 року. Шість років пізніше почалася трагедія УПА. У жовтні 1949 року советський агент Василь Кук став заступником командира УПА, а, за комунікатом Кука, Роман Шухевич загинув 5 березня 1950 року в селі Білогорша "в боях". У дійсності він утік до Львова, де жив під прибраним прізвищем, тобто на чужі документи, а НКВД, вірніше - провокатори його здемаскували і вбили на вулиці".

Як тоді нам розуміти думки проф. Л. Шанковського, що в статті "УПА й Дивізія" писав: "... пор. Богдан Гвоздецький ("Емір Кора"), що став КВОД ген. Чупринки і разом з полк. Юрком Лопатинським ("Калина") вів переговори з К-дою польської підпільної армії, які ці два старшини довели до успішного кінця" (Українська Дивізія "Галичина", Торонто, Братство, 1990, ст. 78).

Польські автори А.Б. Шесняк і В.З. Шота стверджують, що якраз німці, спритно використовуючи польсько-українські історичні антагонізми, спричинились, чимало, до цього шкідливого для обох народів конфлікту ("Дрога до ніконд". Варшава, 1973, ст. 78).

Про цей конфлікт згадує й наш історик Орест Субтельний. Він пише: "За польськими джерелами, на Волині за 1943-1944 рр. українці, насамперед загони СБ..., вирізали 60-80 тисяч польських чоловіків, жінок і дітей" (Україна; історія. Київ, Либідь, 1991, ст. 412). Українці ж стверджують, що ця різанина розпочалася раніше, ... коли поляки знищили кілька тисяч українських селян у переважно польських районах Холмщини, а згодом продовжувалась у 1944-1945 рр. серед безборонної української меншості на захід від ріки Сян. Так чи інакше очевидно, що як українські, так і польські збройні загони брали участь у поголовній бойні, котра стала кривавим апогеєм ненависті між двома народами, яка поглиблювалася від покоління до покоління" (О. Субтельний. "Україна"; історія, ст. 412).

Відомий нам усім Данило Шумук, кол. пропагандист УПА на Волині, в своїх споминах дуже гостро засуджує нелюдські акції СБ супроти поляків.

І зараз ми, як державний народ повинні знати всю правду про УПА. Чи кличі, під якими рев. ОУН вербувала до лісу нашу селянську патріотичну молодь, виправдали себе? Чи розпався тоді від "ударів" революційних народів Радянський Союз? Чи Америка прийшла нам із допомогою? А ці кличі я чув 12 липня 1944 р., коли нашу соколівську молодь мобілізували партійні політруки в ліс. А сьогодні вся ця молодь лежить по розкиданих усюди могилах! Триста, чи чотириста молодих людей, котрих зараз так бракує Україні!

Розуміється, що й наші надії на Дивізію “Галичина” також загинули на брідсько-золочівських полях. П’ять з половиною тисячі цвіту нації!

Наші історики повинні прочитати слова хорунжого УПА Михайла Зеленчука, котрий недавно писав: “Здавалося, що ми можемо вести підпільну боротьбу в Карпатах ще десятки років. І на 7-му році боротьби впала на нас чорна зрада ... пішов командир на командира, провідник на провідника, побратим на побратима, боївкар на боївдаря. Всюди на зв’язках полилася кров зради. падали герої, потрапляли в пазури чекістів есбісти й провідники, лицарі-революціонери священної боротьби за визволення” (Альманах “Гомону України”, 1992, ст. 64).

І ще мусимо згадати про долю дивізійників, котрих революційна ОУН завербувала на емісарів в Україну. Ще до сьогодні зберігаються в мене персональні речі Д. Дудинського, надійного молодого маляра, котрого вислала ОУН р. з Мюнхену в Україну 1948 р. Попала тоді у ворожі кігті й група Кшика, Баглая, Ясінського, та ще чотирьох моїх колег із Рімінської Матури. Я тоді категорично відмовився йти в Україну з цією групою!

І ще хочу опрокинути “тавро коляборації” з нацистами, що так часто обвинувачують нас, дивізійників. Ще далеко до творення Дивізії “Галичина” був легіон “Соловейко”, була заява Володимира Стахіва, Керівника Ресорту в Політичному Бюрі ОУН. Лист його до німецького Фюрера залучуємо також до нашої статті. І не вважаємо В. Стахова “Коляборантом”!

І на кінець попробуймо кількома словами порівняти бойову долю-недолю дивізійника з долею воїна УПА. В день 22 липня 1944

р. мене, бійця Штабної Сотні 29 полку, що після дев'ятьох безсонних ночей вибився з останніх сил, бойові друзі винесли, чи прямо кажучи, витягнули за ноги із Жукова аж до Дунаєва. Це приблизно 23 кілометри. А могли мене лишити в житах! Такого привілею, в подібній ситуації, воїни УПА не мали: вони власною рукою відбирали собі життя, або, будучи важко раненими, благали, щоб хтось їх дострілів!

Як повище згадує М. Зеленчук героїчну боротьбу УПА кінець-кінців знишили "рідні сексоти". Долучуємо статтю "Більшовицька агентура в боротьбі з УПА".

Але найбільш образливі слова проти Дивізійників впали з-під пера Ю. Покальчука. В часописі "Молода Галичина" від 28 липня 1990 р. він писав: "Найбільша трагедія дивізії "Галичина" полягала в тому, що близько десяти тисяч українців, що полягли під Бродами, воюючи з німцями за Україну, воювали проти українців, що були в інших мундурах, з боку іншої армії".

А хіба ж то не спостерігалось протягом нашої трагічної історії? Пригадайте собі "українських" полковників, що в бою під Полтавою в 1709 р. помагали російському цареві угроблювати війська гетьмана Мазепи? Або що робив пан Юрко Коцюбинський? Ця ганебна діяльність тяглася крізь усю нашу історію.

Також не точна статистика п. Покальчука. У боях під Бродами загинуло, чи попало в полон приблизно 5-6 тисяч дивізійників. Три тисячі повернуло до Дивізії, і ще три тисячі перейшли до УПА. І в Дивізію набралось не "11 тисяч добровольців" але звиш 80.000. "Хто вони були?" Пане Покальчук, це були патріоти, що за свої ідеали не вагалися вмирати на Брідських полях! Ми вважали, що Дивізія зможе стати зародком нашої армії, бодай у Галичині!

І ще долучуємо до нашого нарису “Акт проголошення Української Держави” в якому знаходяться “вітання” Німецькій Героїчній Армії” й оклики “Слава” Фюрерові Великого Райху.

І в цім випадку, на багато “злочиннішим” від “тавра коляборантів” пришитім дивізійникам, не можна шукати за зрадою наших інтересів: робилося все те, що можна було робити в диявольських часах!

В. Сірський

НАКАЗ

В сьогоднішніх рішальних днях розвалу Німеччини й ліквідації одного з відтинків світової війни, Німеччина хоче вжити Вас, насильно змобілізованих, як зняряддя на фронті для охорони своїх імперіялістичних інтересів, суперечних з ідеєю української державності. Тому від імені Проводу ОУН наказую:

1. Не ждучи на дальші пляни, обіцянки й надії з боку ворожого командування - в якнайкоротшому часі розпрацювати плян реорганізації старшинського і підстаршинського складів Дивізії й революційним порядком виконати його та очистити Дивізію з ворожих елементів.

Вступивши в бій з дотеперішнім Вашим наказодавчим чинником, цебто з німецьким військовим командуванням і його силами, відірватися від них та перейти як окрема самостійна українська військова одиниця, в боротьбу з німецькими і большевицькими ворогами, співпрацюючи й допомагаючи - в міру доцільности - тим партизанським з'єднанням даних народів, що ведуть боротьбу за власні самостійні національні держави чи інтереси.

2. З хвилиною, як із незалежних причин не було б можливо перебрати цілоти Дивізії чи поважної її більшости, - тоді відірватися малими сильними з'єднаннями чи - в останній крайности - групами, що можуть деякий час, до часу з'єднання, діяти самостійно. Такі з'єднання чи групи повинні бути зложені з найідейнішого й найвідданішого елементу.

3. Марш Дивізії, з'єднань чи груп повинен проходити на захід, по змозі теренами, де діють національні партизани.

4. Новостворена Команда Дивізії, з'єднань чи груп повинна бути дібрана з військових фахівців і політкерівника чи виховника, підпорядкованого службово Командантові Дивізії чи даної частини.

5. Як відпоручники ОУН і УПА входять у склад Команди друзі: мгр. Б. Безручко і сот. Гуцул.

6. До часу переорганізування, відірвання й переходу в самостійне діяння. Дивізія оформлюється самостійно під керуванням тимчасового Командування, аж до затвердження її Закордонним Представництвом УГВР і включення в ряди УПА.

7. Ширші доручення й інструкції будуть передані в окремих письмах і усно.

Слава Україні!

Постій. 3.4. 1945.

/Максим Рубан/

Микола Лебедь

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ В. КУКА

**до Ярослава Стецька, Миколи Лебеда,
Степана Ленкавського, Дарії Ребет, Івана Гриньоха
та до всіх українців, що живуть за кордоном!**

Я, Василь Степанович Кук, відомий вам на еміграції як один із колишніх активних членів організації українських націоналістів і як бувший керівник підпільної боротьби в західних областях України, звертаюсь до всіх вас, земляки мої, у якій частині світу ви не перебували б, до якої партії чи групи ви не належали б. Звертаюсь з цим відкритим листом, в якому маю намір висловити свої думки по деяких актуальних питаннях нашої політичної діяльності на еміграції.

Тому, що не все вам відомо про мене, а багато можуть зовсім не знати хто я такий, вважаю за доцільне коротко у вступі розповісти про себе самого.

Родився я в 1913 році в селі Красне Львівської області в сім'ї робітника. В Організацію Українських Націоналістів вступив в 1929 році в місті Золочеві. Проводив активну нелегальну діяльність проти буржуазної Польщі, яка поневолювала західні області України. За свою політичну діяльність часто заарештовувався польською поліцією, просидів у польських тюрмах понад три роки, а з 1937 р. нахдився на нелегальному положенні. Після воз'єднання українських земель, в 1939 році я виїхав в Краків, звідки за дорученням Центрального Проводу ОУН проводив підпільну боротьбу проти

Радянської влади на Україні. В 1941 році на другому зборі ОУН я разом з Бандерою, Стецьком, Лебедем, Ленкавським, Шухевичем був обраний членом Центрального Проводу ОУН і очолював його організаційну референтуру.

Під час другої світової війни проводом ОУН я був посланий в східні області України, окуповані фашистськими військами, де проводив організаційну роботу. Після закінчення війни і цілковитого розгрому гітлерівської Німеччини я залишився на території України. Тепер вже не є таємницею, що я за дорученням Центрального Проводу здійснював керівництво націоналістичним підпіллям в західних областях України, де мав псевдо “Леміш”, “полковник Коваль”, “Юрко”, “Медвідь” та інші і продовжував вести активну боротьбу проти Радянської влади.

Чому я став на шлях боротьби проти Радянської влади, що поганого вона мені зробила? Сталось так, що я, як декотрі інші, пішов проти Радянського ладу, не побачивши його і не пізнавши його.

Керівники націоналістичних організацій на протязі ряду років “лякали” нас Радянським ладом, переконували, що він не є тим ладом, який задовольнить життєві потреби українського народу, що шастя наше, в боротьбі за націоналістичні ідеали.

Ставши одним з чоловічих членів ОУН, я також виховував членів організації в такому плані.

Можливо, колись на зорі своєї політичної діяльності і Мельник і Бандера справді вірили в те, що найкращий шлях для українського народу, це шлях, що його вказують націоналісти. Але тоді, коли я їх пізнав як “керівників”, то все очевидніше стало, що служать вони

чужій справі.

Не зміг я своєчасно розібратися у відносинах, які склалися між провідниками ОУН Бандерою й Мельником з однієї сторони й німецькими фашистами - з іншою, хоча багато дій і обставин вимагали по меншій мірі здивування. Активна співпраця ОУН з німецькими фашистами до Великої Вітчизняної війни і під час її привела до старших спустошень нашого краю, до великих жертв, яких український народ ніколи не зможе забути.

Націоналістичне антирадянське наставлення підтримувалось з боку німецького фашизму. Німецький фашизм заохочував Мельника, Бандеру і менших керівників ОУН до антирадянської боротьби.

Завдяки знайомству з реальними обставинами на Україні, з радянською дійсністю, хоч і через призму моїх націоналістичних та антирадянських поглядів, я вже тоді бачив повну безперспективність підпільної боротьби проти Радянської влади, бо вона, Радянська влада, координально розв'язувала всі питання побудови нового суспільства, до якого віками прагнув український народ. Але мене міцно тримала на цій дорозі моя багаторічна антирадянська діяльність.

Життя і правда, однак, брали верх. Люди прозрівали і завдяки цьому багато підпільників залишили ліси і схрони й з'явилися з повинною до органів Радянської влади. Умови для підпільної антирадянської боротьби з кожним роком ставали все важчими. Залишившись майже один в підпіллі, без зв'язків і без будь-яких перспектив на майбутнє, я разом з дружиною був заарештований органами КДБ при Раді Міністрів УРСР. А зараз я і моя дружина вільні громадяни Української РСР. Нас помилувано Указом Президії Верховної Ради СРСР.

Все сказане мною про себе, включаючи і арешт вас не здивує, бо все це нормально в моєму положенні. Здивує вас, немає в тому сумніву, моє звільнення, але це факт, і при бажанні його зможете легко перевірити.

Такий коротенький мій життєвий і політичний шлях. Складне, важке і повне всяких небезпек життя дало мені можливість на основі власного досвіду та досвіду багатьох моїх друзів, що погинули в антирадянській боротьбі, по-іншому поглянути на всю націоналістичну діяльність в минулому і сучасному.

Під час мого перебування в підпіллі я багато продумав, дечого навчився і при допомозі радянських людей, хоча вони й самі того не підозрювали, пізнав справжню радянську дійсність, в якій чесна людина не може оставатися назавжди ворогом Радянської влади. Серйозних успіхів досягнув СРСР, а також УРСР в різних галузях життя народів Радянського Союзу під проводом Партії і Уряду, особливо, коли до керівництва прийшов М.С. Хрушов. Це у великій мірі вплинуло на зміну моїх антирадянських поглядів в прорадянські. Складний і важкий шлях привів мене до поглядів, які є у мене зараз. Я допустив велику помилку, що не зумів своєчасно розібратися в основі основ того, що являє собою соціалізм, як суспільна система, і які блага він несе для українського народу, а також у тому, що я звертав увагу головним чином на тіньові явища радянської дійсності, що мені заслонило бачити все те позитивне, яке будували з небаченим самопожертвуванням народи Радянського Союзу.

Мої упередження остаточно похитнулись після глибокого вивчення питань національної політики Комуністичної партії Радянського Союзу щодо застосування її на практиці.

Заходи, направлені на виправлення помилок у минулому, зв'язаних з культом особи, застосування законів про амністію, реорганізація шкільництва по лінії наближення школи до життя і, нарешті, заходи, що сприяють підвищенню добробуту населення, - все що є наслідком додержання ленінських заповітів. Знаходячись в гуші українського народу, я на свої очі бачив, з яким ентузіазмом підтримували всі українці ці заходи, і в той же час я бачив, наскільки Бандера та ви, панове Стецько, Лебідь, Ленкавський та інші відірвались від дійсного становища на Україні і що тільки ваші зв'язки з імперіалістичними колами США і ваша ненависть до всього радянського не дозволяє вам об'єктивно розібратися в становищі, що склалося за останні роки в Радянській Україні. А становище на Україні зараз таке. Якщо порівняти сучасну Радянську Україну з дореволюційним періодом, або тільки її західні і південно-західні області, які були під окупацією Польщі, Румунії, Чехословаччини і Угорщини, то незаперечним фактом є те, що Україна за радянський період існування добилася великих успіхів в усіх ділянках економічного і культурного життя народу. За роки Радянської влади Україна перетворилася в могутню індустріальну державу, з високо розвинутим і багато технічно оснащеним сільським господарством.

Матеріальний рівень життя українського народу сьогодні вищий, ніж він був будь-коли до цього часу, і з кожним роком, піднімається вище. Що ж до культурного рівня, зокрема освіти всіх ступенів, науки, охорони здоров'я і т.п., то Україна стоїть вище від багатьох передових капіталістичних країн.

Широко розвивається українська культура. Українську літературу і мистецтво шанують не тільки на Україні, а й в цілому Союзі.

На рідній українській мові виступають керівні партійні і радянські працівники, вона звучить у радіо- і телевізійних передачах і т.д.

Зі сторінок преси зникли обвинувачення в “націоналістичних ухилах” того чи іншого радянського діяча, культурного фронту, чи цілої інституції. Зникли такі ухили і в житті. Відомих вам в минулому, як націонал-ухильників Антоненка-Давидовича, Ковіньку, Шаблювського та інших амністовано і вони мають всі можливості нормально жити і працювати.

І так тепер, в час, коли так бурхливо розцвітає життя українського народу, для мене особисто стало переконливим і для всіх чесних українців, які проживають за кордоном, мусить також бути очевидним, що при сучасному розвитку суспільного життя і міжнародних політичних відносинах ідеї і діяльність українських націоналістів не відповідають цілям українського народу і його держави - Української Радянської Соціалістичної Республіки.

Заради об'єктивності хочу сказати, що й сьогодні ще можна зустрітися з тими чи іншими хибамі і недоліками у радянському житті. Про багато з цих недоліків пише часто радянська преса, говорять про них також і партійні і радянські керівники. Багато таких недоліків вже виправлено, інші виправляються. Але коли об'єктивно приглянутись, стає очевидним, що це не плід радянської системи, а результат недобросовісності чи прямих пороків окремих працівників. Проте не ці недоліки характерні для Радянського соціалістичного ладу, не вони становлять суть цього ладу. Суть Радянського соціалістичного ладу полягає в тому, що народне господарство постійно зростає, добробут і культура народу піднімаються, все суспільство йде вперед до кращого, а недоліків і хиб стає менше.

Таке приблизно положення в УРСР і в СРСР. Це Треба мати на увазі тим, хто займається політикою, кого по-справжньому цікавить життя українського народу.

Можливо ви мені з різних причин не вірите. Що ж? Приїжджайте і переконаєтесь самі. Це буде ще краще. Тепер на Україну приїждить багато туристів різних національностей. Українці всіх їх зустрічають і проводжають дуже гостинно. Приїжджайте і ви, українські емігранти, на Україну, хоч як туристи (коли ще не можете напостійно приїхати) і власними очима подивіться на свою рідну Батьківщину. І коли прийдете з добрим чистим серцем, без лихих намірів, то знайдете на Україні материнський прийом.

У цьому листі до вас, друзі і співвітчизники, я хочу коротко розглянути одне питання, антирадянську діяльність найіоналістичних партій і організації. Тому, що це корінне питання всієї політичної діяльності еміграції. Ця антирадянська діяльність націоналістичних партій триває від перших днів утворення Радянського ладу. Не буду я у цьому листі до вас розглядати історію цього явища. Для мене зараз важливе сучасне, а не історія.

Однією з головних причин антирадянської діяльності різних націоналістичних партій під сучасну пору є незнання справжньої радянської дійсності, незнання життя і буття народів Радянського Союзу і в першу чергу українського народу. Це незнання або ще гірше перекручене спотворення "знання" також і головна причина всіх інших політичних помилок, що їх допустили під час II-ї світової війни і після її закінчення. Усім нам, довгі роки вихованим у антикомуністичному дусі, СРСР представлявся потворним страшним колосом на наскрізь прогнилих основах. Нам здавалось, що досить

буде довести до відома українського та інших народів СРСР наших націоналістичних ідей, лозунгів, просвітити їх і СРСР розпиплеться як карточний дощик. Так, до речі, представляли собі СРСР німецькі фашисти, так представляють собі сьогодні СРСР ще багато різних сучасних претендентів у реформатори світу з імперіалістичних кіл заходу. Одержимі такими ілюзіями по відношенню СРСР німецькі фашисти розв'язали II-у світову війну і пішли війною на СРСР і в результаті - лягли в могилу разом зі своїми ілюзіями. Такий же кінець же і їхніх послідовників з Пентагону, чи інших їм подібних центрів.

Катастрофічно закінчилася і вся антирадянська діяльність, націоналістичного підпілля на Україні. Вона і не могла інакше закінчитися, бо побудована була не на одній, а багатьох ілюзіях про стан внутрішніх відносин в УРСР і СРСР в цілому. Про СРСР, про Радянську Україну ми знали не справжню дійсність, а часто те, що нам хотілось зустрінути. Свої бажання дуже часто приймали ми за дійсність і всякий тверезий і правдивий голос про життя народу в УРСР називали більшовицькою агітацією. Коли радянська дійсність була від нас далеко, так як це зараз є з еміграцією, можна було кормитися самим і кормити інших всякими ілюзіями. Але при безпосередній зустрічі з дійсністю ілюзії лопалися, як мильні бульки, а життя вимагало дивитися правді в вічі і сприймати його таким, яке воно є насправді.

Є ще один бік антирадянської діяльності, також дуже важливий. Антирадянська діяльність української еміграції, як також і інших еміграцій, тісно переплітається зі світовою антирадянською і антикомуністичною боротьбою всіх капіталістично-імперіалістичних кіл та їх урядів. Антикомунізм і антирадянськість, неминуче

ведуть до об'єднання в один табір і мільйонера, чи мільярдера-капіталіста і майже що жebraка, нещасного емігранта. Немає потреби доказувати, що мета крупних капіталістів і рядових емігрантів не тотожня, більше того, вони цілковито ворожі. В таких "спілках", "союзах" на нещасних емігрантів кладеться весь тягар найтяжчої і найнебезпечнішої, а часом і найбруднішої роботи. Що монополістам і капіталістам вигідно в їхній антирадянській боротьбі використовувати по-антирадянськи настроєну еміграцію, в тому немає ніяких сумнівів. Але чи вигідно це вам, українські емігранти?

Як пани імперіалісти розплачуються за зроблені вам услуги різними емігрантськими угрупованнями хай послужить приклад, добре нам відомий, німецько-українських відносин і співпраць, з недалекого минулого. Відомо, що різні політичні угруповання на еміграції в такій чи іншій формі співпрацювали з фашистською Німеччиною в надії, що вона допоможе їм стати до влади. Чим все це скінчилося - всім добре відомо. Закарпатську область віддав Гітлер мадярським баронам на розграблення і експлуатацію, а багато з тих, хто піднявся на боротьбу за визволення Закарпаття, загинули в нерівній боротьбі, або опинилися в мадярських, румунських чи інших концтаборах.

Дорогою ціною жертв і крові заплатило населення Закарпатської області за цю "спілку" з фашистською Німеччиною. Здавалося б, що одержана лекція по політиці співпраці повинна була дечому навчити. Та нічого не навчила. Таку саму "політику" продемонстрували українські емігрантські партії і напередодні війни німців з панською Польщею. А результат? На загарбаній від панської Польщі території Гітлерівський уряд великодушно дозволив українцям орга-

нізувати українські допомогіві комітети на чолі з відомим німецьким вислужником Кубійовичем, на яких поклав завдання вербувати робочу силу для воєнної промисловості Німеччини.

Ще гірше скінчилась співпраця з фашистською Німеччиною напередодні війни з СРСР. Все це добре відомо всім вам за кордоном і нам на Україні. Німці принесли на Україну, та взагалі, де тільки вони пройшли, найжорстокіше поневолення і рабство, яке тільки знала історія. В своїй расистській зарозумілості та в запамороченні від перших успіхів гітлерівські поневолювачі не пошаднили навіть своїх бувших прихильників і т. зв. союзників з націоналістичних кіл. Одних кинула гітлерівці в тюрми, як тільки вони наважилися висловити своє незадоволення колоніальною політикою німецько-фашистського уряду, а других просто помордували і постріляли.

На прикладі “союзу” з німецьким фашизмом яскраво видно, до яких страшних наслідків може такий “союз” привести, яких важких ран може нанести своєму власному народу, орієнтуючись на чужу допомогу, на чужу силу. Такий болючий дослід у минулому повинен, здавалося б, назавжди відібрати бажання у всякої еміграції, у всякої політичної партії йти на чергову співпрацю з чорними антирадянськими силами, з новими “союзниками”. Та так, на жаль, це є. Сучасна українська еміграція, її різні політичні партії в своїй антирадянській діяльності знову находять для себе “союзника” проти т.зв. спільного ворога - комунізму, цим разом в особі імперіалістів США і їх союзників по воєнних блоках.

Немає сумніву, що американським і іншим імперіалістам дуже вигідно користати з послуг таких емігрантських кіл і навіть чимсь їм допомагати. Але чи вигідно це вам самим, українські емігранти?

Та ж за їх незначну матеріальну підтримку вам приходиться добирати шпигунів, яких ви засилаєте на Україну для антирадянської діяльності.

На підтвердження цього хочу привести приклад, коли представники ЗП УГВР, в особі Лебеда, Гриньоха, Ребет та інших за допомогою американської розвідки в травні 1951 р. підготували і заслали американським літаком на Україну емісара Охримовича із спеціальним завданням до ОУН на Україні.

Деякі націоналістичні партії за кордоном, щоб підняти свою важкість в очах матеріалістичних кругів і серед рядової еміграції, ще її тепер поклоняються на свої зв'язки з підпіллям на Україні.

В своїх пресових органах вони ложно інформують еміграцію про діяльність підпільних організацій на Україні і т.п. Все це свідомий обман.

Мені, бувшому провіднику ОУН на українських землях, Головнокомандуючому УПА, Генеральному секретарю УГВР, який весь час перебуває на рідних землях, очевидно, краще знати, чи є підпілля на Україні чи його немає. Я вважаю своїм обов'язком заявити перед лицем всієї української еміграції закордоном, що вже багато років тому підпілля на Україні нестало, і сьогодні, - я підкреслюю з повною відвертістю, - для його виникнення немає жодного ґрунту.

Я шире бажаю, щоб ви, дорогі мої земляки і друзі, зрозуміли цю істину і зробили з цього належні висновки. Боротьба не іграшка, не спортивні вправи і вона не може бути самоціллю, поскільки за неї доводиться платити найдорожчим для людини - життям.

Антирадянська діяльність українських націоналістів за кордо-

ном приречена на провал, бо немає сьогодні таких сил за кордоном, ні тим більше всередині Радянського Союзу, що могли б в якій-небудь мірі насильно змінити існуючий суспільно-політичний лад в СРСР, чи тільки в одній з радянських республік.

Український народ, як і інші народи СРСР і країн народної демократії, всяку спробу повернення до старих порядків зустрінне вороже і буде всіма засобами захищати те, що йому дала Радянська влада.

Спроби активізувати підривну діяльність всередині СРСР при допомозі засланих для цієї цілі осіб кінчаються і в дальшому будуть кінчатися тільки провалом. Про це яскраво свідчить випадок з американськими літаками, про що вам відомо з радянської та чужинської преси. Неусвідомлення цих фактів веде еміграцію до трагічних помилок, які в свою чергу приводять до ще трагічних наслідків.

Друзі! Не зв'язуйтеся ні з якою діяльністю проти нашого народу, не дозволяйте себе далі обманювати і використовувати в чужих для вас самих і вашого народу інтересах. Всю свою діяльність на еміграції спрямовуйте на те, щоб не закривати собі шлях на батьківщину.

Зі ширим привітом і повагою -

В. Кук

ДОКУМЕНТИ ВІДНОСНО НІМЕЦЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ
ПОЛІТИКИ 1818-1945

СЕРІЯ Д: 1937-1941, том XII, 1

*Воєнні роки. том 6. пів-том 1.
23 червня – 14 вересня*

1941

1531/374 226

5.

ВОЛОДИМИР СТАХІВ¹⁾ ДО ФЮРЕРА

Берлін-Вільмерсдорф. 23 червня. 1941

PK 9380 A

Ваша Ексцеленціє!

Високоповажний Пане Канцлер Німецького Райху!

Фюрер Організації Українських Націоналістів - ОУН - Степан Бандера доручив мені почотне завдання передати Вашій Ексцеленції, як Фюрерові Німецької Нації, що побідоносно бореться за новий лад в Європі, меморіал Організації Українських Націоналістів віднос-

---

¹⁾ Рукописна заввага на маргінесі: "Передавець. Стахів заявив, що копії цього письма і прилоги отримає Міністерство Закордонних Справ. Головне Командування Вермахту (ОКВ). Райхсфюрер СС-ів і Райхслайтер Розерберг.

но розв'язки українського питання²¹.

ОУН, яка веде українські маси в їхній революційній боротьбі за творення Української Держави, є проникнена глибокою вірою в це, що сучасний збройний похід проти Москви знищить розкладаючий жидівсько-большевицький вплив на Європу й зламає остаточно російський імперіялізм.

Відновлення незалежної національної Української Держави в сенсі мирного договору в Брест-Литовському закріпить новий лад в Європі й спричиниться до мирного й благого розвитку цього простору.

В переконанні, що Ваша Експленція, як речник національного принципу, буде нашу національну боротьбу підтримувати, остаюсь з висловом моєї глибоко відчуваної поваги до Вашої Експеленції.

Найвідданіший Володимир Стахів.

Керівник Ресорту в Політичному Бюро ОУН

---

²¹ Нотатка Ляммерс'а від 26 червня (1531/374 227): Меморіал Мав такої зміст:

“Організація Українських Націоналістів (ОУН) пред'явила Фюрерові в письмі від 23 червня н.р. меморіал про українське питання. В цьому меморіалі заступається за відновлення незалежної національної української держави згідно з мирним договором в Брест-Литовському. При стремлінні українців до самостійності тривалі упорядковані відносини можуть бути тільки тоді під політичним аспектом створені, коли українська держава була б самостійною. Також тільки тоді стане Україна органічною складовою частиною й цінним доповненням європейського господарства, якщо українська держава буде економічно незалежною.

І вкінці, найкращим гарантом німецько-українського союзу й найкращою охороною проти російського тиску на Європу, була б самостійна українська армія”.

Розв'язка українського питання, подібно до розв'язки питання словацького чи хорватського не зарисовується на обрії.

До меморіалу долучено програмові, політичні й військові постанови II Збору ОУН, який відбувся на початку 1941 р.

*“Тож не страшні нам вороги одверті,
А ті, що з рідним словом на устах,
Ідуть до нас, щоб душу нам роздерти,
І сіють терни розбрату в душах”.*

Юрій Клен “Прокляті роки”.

БІЛЬШОВИЦЬКА АГЕНТУРА В БОРОТЬБІ З УПА

В журналі “East European Politics and Societies, vol. II, no 1, Winter 1997” появилася дуже цікава стаття Дж. Бурдса: “Aqentura: Soviet informants Networks α the Ukrainian Underground in Galicia, 1944-48”. Автор підібрав дуже вдачне мотто, що зразу ж визначає зміст статті: Мова йде про диявольські методи НКВД спрямовані на знищення УПА. Коломійську регіональну квартиру Служби Безпеки УПА, 29 жовтня 1945 року знищив загін НКВД, вбиваючи при тому старшину контррозвідки Ярослава енкаведистам попав у руки цікавий 20 сторінковий документ “НКВД-НКГБ Агентаура в практиці”, що ним послуговувалася Служба Безпеки в боротьбі з більшовицькими шпигунами. На основі цього документу, як також архівних матеріалів Москви, Києва та Львова, авторові вдалося описати вірно цю диявольську боротьбу проти УПА. Але як заявляє автор цієї статті “Найстрашнішими документами, що свідчать про операції радянської спецгрупи, являються матеріали забрані від трупів українських революціонерів”. Дуже багато допомогли авторові матеріали “Української Архівної Колекції” Торонтського Університету.

Як каже автор: “Радянська війна спрямована на пацифікацію

Західної України, велася на таку скалю, що її не можуть собі уявити навіть і її учасники, і що її, евентуально, виграла радянська сила, не на полі битви, але завдяки спритній шпигунській агентурі”.

Новий прихід радянської влади українське підпілля привітало “підземною боротьбою” із бункрів. В самій тільки Галичині совети знищили 28.969 бункрів.

Повелася також успішна пропаганда УПА проти мобілізації в Червону армію. Розуміється, що МВД відповіло жорстокою акцією. В часі 28 місяців (1944-1946) ворог провів 87,751 різних операції вбиваючи при тому 110, 825 “націоналістичних бандитів”. Під арештом опинилися 250.767 осіб.

Щоб мати будь-яку надію на виграну війну, ОУН тішило себе й населення Західної України сподіваною війною Америки проти Росії. Також, рішено перейти від відкритої війни проти советів до підпільної. Більші відділи УПА поділено на малі групи з трьох-чотирьох бійців. Але населення Галичини, застрашене перемогою Червоної Армії над Німеччиною, а також, будучи змученим довгою війною, почало сумніватися в успіху ОУН-УПА. Один провідник із районної сітки рапортував: “Населення дивиться на нас (українське підпілля) якби ми були засуджені на смерть. Вони симпатизують із нами, але не вірять в наш успіх, і не хочуть більше з нами в’язатися”.

Почалася дизерція із підпілля, на яку воно відповіло жорстокими протидіями. Особливі жорстокі міри були спрямовані проти місцевих сексотів. Київський історик вважає, що “українське підпілля провело 14,500 різних терористичних акцій, спрямованих проти радянців і їхніх коляборантів, знищило більше як 30.000 комуністів і їхніх поплентачів до кінця 1945 року”. Дуже вдалою виявилася

інфільтрація українського підпілля у ряди репресивних радянських відділів, при чому вбито 11.725 советських старшин, чл агентів.

Щоби успішно протидіяти акціям українського підпілля совети почали вербувати у свою розвідку малолітніх дітей і поляків. Але насильне виселення поляків у 1944 р. перешкаджало у великій мірі советам проникнути в українське село. Але кінець-кінців, на думку автора: "Агентура - підпільна війна советських служб безпеки ... знищити українське підпілля з середини - була вирішальною в боротьбі з українським підпіллям... Лазар Каганович наглядав над організацією советської тактики для знищення опозиції у Західній Україні".

Розуміється, що советська агентура народилася багато раніше від боротьби з УПА. Вже у вересні 1940 року до студентської бурси в Бродях, для прикладу, прийшло двоє радянських студентів. Один з них Корнієнко, ще першого дня дав нам місцевим знати, що його колега є стукачом. Чи не з його заслуг арештовано в зимі 1941 року Петра Якимчука, знаного у Бродях підпільника?

Читаючи цю статтю пригадуються мені палкі дебати брідської молоді про боротьбу в лісі. Пригадуються мені також слова д-р. Вассіяна: "Хто може виграти безнадійну війну?"

Цю статтю повинні прочитати всі, хто цікавиться боротьбою УПА.

В. Сірський.

**ЧИ ЗНАЄТЕ ЯК ТО БУЛО
У ЛЬВОВІ ДНЯ 30 ЧЕРВНЯ 1941 Р.?**
ЯКЩО НІ - ТО ПРОЧИТАЙТЕ "ЖОВКІВСЬКІ ВІСТІ"!

Передрук

З оригіналу

Жовківські вісті

Орган Українських Націоналістів

четвер 10 липня 1941.

Ціна 50 коп.

**"ЗВІТ З НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБОРІВ УКРАЇНЦІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ
які відбулися дня 30 червня 1941.**

Дня 30.06. відбулися в год. 8 вечером в залах матірнього Т-ва "Просвіта" у Львові великі збори українців Західних Земель України, на яких проголошено святочно відновлення Української Держави і покликано перше Краєве Правління на чолі з Ярославом Стецьком, заступником провідника Організації Українських Націоналістів.

Збори відчинив промовою заступник провідника ОУН Ярослав Стецько, передав привіт провідника ОУН Степана Бандери, візвав віддати честь борцям, поляглим за волю України і прочитав святочній акт проголошення Української Державности.

* * *

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

"... Волю Українського Народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує створення

Української Держави, за яку поклати свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її Творця Євгена Коновальця веда в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу визнає весь український нарід не складати зброї так довго поки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Влада.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння всіх його потреб.

Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери визнає підпорядкуватися створеному у Львові Краєвому правлінню, якого головою являється Ярослав Стецько.

**СЛАВА ГЕРОЇЧНІЙ НІМЕЦЬКІЙ АРМІЇ І ЇЇ ФЮРЕРОВІ
АДЛЬФОВІ ГІТЛЕРОВІ!**

Україна для українців!

Геть з Москвою!

Геть з чужою владою на українській землі!

Будуймо свою самостійну Українську Державу.***

* * *

Всі присутні бурею оплесків і сльозами радості вітали стоячи цю велику історичну хвилину та відспівали найіональний гімн.

Опісля о. др. Гриньох, довголітній душпастир українського

студенства, а тепер полевий духовник українського національного легіону Степана Бандери, виступив у сірім вояцьким мундурі і передав привіт від командира легіону сотника Романа Шухевича і всіх українців-вояків які заприсягли віддати Україні свою кров і своє життя.

Наступно говорив делегат Краєвого Проводу Організації УН, підкреслюючи зокрема жертвенну боротьбу цілої великої підпільної армії ОУН, яка положила безконечні жертви та бореться далше, а де вже ситуація дозволяє, то стає до державного будівництва.

Опісля прочитано перший декрет провідника ОУН Степана Бандери про покликання Краєвого правління Західних Областей України з головою Ярославом Стецьком на чолі - до часу створення центральних властей у Києві.

Наступно о. мітрат Сліпий привітав збори в імені Митрополита Андрія Шептицького, заявляючи, що Митрополит вітає цілим серцем і цілою душею великий історичний почин відновлення Української Державности та взиває всіх вірних і весь український народ стати одностайно для цього великого діла.

Усі промови пройшли серед бурі оплесків і проявів найбільшого ентузіязму.

Збори вислали як вислів почувань усього українського громадянства:

привіт Творцеві і Вождеві Німеччини А. Гітлерові

привіт славній німецькій непобідній армії

привіт провідникові ОУН Степанові Бандері

привіт Митрополитові Андреєві

і привіт всім борцям за волю України.

Делегат провідника ОУН та всі присутні вітали зокрема гарячо

і широко старшин німецької армії.

Представник Німецької Армії, бувший полковник УГА, професор КОХ привітав також присутніх і візав до праці та якнайтіснішої співпраці з Німецькою Армією під проводом великого вождя німецького народу Адольфа Гітлера.

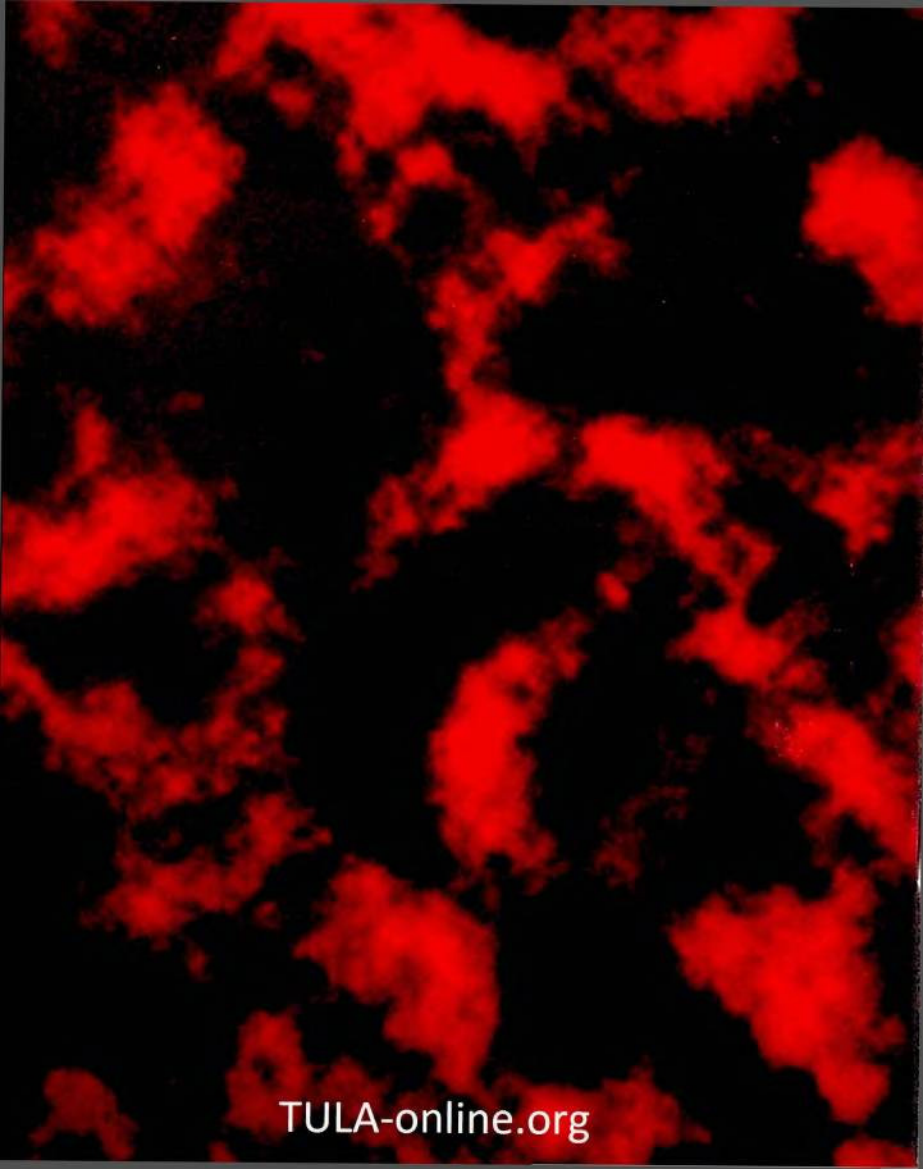
Збори зачинено відспіванням національного гимну. """"

* * *

Стільки "Жовківські Вісті" - орган Українських Націоналістів (С.Б.) незаперечно найкраще поінформоване джерело!

в липневі дні 1941 р.

Документ, що говорить сам за себе!

TULA-online.org